

בית מדרש גבוה לכהנים

ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק שיבנה בב"א

גליון תקופתי הי"ל ע"י 'בית מדרש גבוה לכהנים' לחיזוק לימוד הלכות עבודת ביהמ"ק / גליון 33 / חודש אדר

אזכרה אלזקים ואהמיה בראותי כל עיר על תלה בנויה ועיר האלזקים מושפלת עד שאול תחתי'ה'

ומסביר רבי שלמה גאנצפריד, על פי מה שראה בספר 'סידורו של שבת' לבאר את הפסוק (תהלים ד ח) 'נתת שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו', על פי הרמב"ן שסיפר על עצמו שכאשר הגיע אל שערי הארץ הקדושה, וראה את רוב השפע שיש בה, וזהצטער הרבה עד שהתעלף מרוב צער ועגמת נפש. לאחר מכן, כאשר שבה אליו רוחו, הסביר הרמב"ן ואמר כי הצטער מאוד בראותו את הארץ הקדושה נתונה בידי זרים, ויבלעוה לגיונות, ומה שהוסיף לו בעיקר יגון ואנחה היתה העובדה שראה את הארץ והנה היא שופעת שפע זבת חלב ודבש, והזרים היושבים בה אוכלים ונהנים משפע זה. אמר הרמב"ן, היתה הארץ צריכה להיות לכאורה שוממה וחרבה, ולא משופעת בשפע כל טוב, המעשיר את הגויים היושבים כאן, ומעניק להם כבוד ונחת – רוח. אולם אחר כך, הוסיף ואמר עוד הרמב"ן: התנחמתי בזה גופא, והסביר זאת במשל ליולדת שהניקה את בנה, ועשתה זאת מתוך שמחה גדולה, בידעה שבאכילה זו יונק הבן את כוחו וחוסנו, ומתפתח כפי הראוי. פעם אחת נחלה התינוק במעיו, והרופאים הורו לאמא שאם ברצונה להבריא את בנה, אסור לה להניקו חלב אם במשך זמן מה, עד שהמחלה תעבור. האמא נקלעה לבעיה לא קלה. מחד, אסור לה להניק את בנה, ומאידך אם לא תמשיך להניק – יתייבש מקור החלב, וגם לאחר שיבריא הבן, ויוכל לינוק מחדש, שוב לא תוכל לעשות זאת. מה עשתה האם כדי שהחלב שלה לא ייפסק,

כתב הפרי מגדים (א"א סימן תקסא סק"א) בביאור כוונת הסליחה [ישנם קהילות שאומרים זאת בתפילת הנעילה] 'עיר האלקים מושפלת עד שאול תחתי'ה, וז"ל: ושמעתי מאדוני אבי הרב ז"ל, שאמר כמדומה בשם החסיד ר' גרשון קיטבר ז"ל, שבא לירושלים וראה בשלותה עמים יושבים בה ובכה ואמר שזה שאומרים בראותי כל עיר [ירושלים של מטה] על תלה בנויה ועיר ה' מושפלת ירושלים של מעלה כו' שם ניכר החורבן עכ"ל. ובספר נופת צופים עה"ת (שחיבר אבי הפרמ"ג בחלק מאירת עינים הפטרת נח) כתב בתוך דבריו וז"ל: ראיתי כתב מארץ הקדושה מ"ש החסיד מוה"ר גרשון נ"י לגיסו המפורסם בעל שם טוב מוה"ר ישראל נ"י וז"ל ואני בבואי לעה"ק ירושלים וראיתי שמבונה בכל טוב נפלתי על אפי ובכיתי ואמרתי את ירושלים נמשלה כאלמנה היאך לבשת בימי אלמנותיך בגדים נאים הלואי שראיתי בחורבנך. כמ"ש בא"ח בה"כ שחרב תולשינ עשבים ומניחים מפני עגמת נפש וז"ש עיר אלקים כו' למטה נאה אבל למעלה המכוון כנגד מטה חושך ואופל, עכ"ל.

וציין בס' חשוקי חמד (מכות כד): ששאל פעם ת"ח אחד, מדוע עשה ה' ככה, שהנכרים המתגוררים בירושלים יהיו עשירים כל כך, ואדמתם תהיה במיטבה? והנה בספר אפריון (לבעל הקצש"ע, על הפטרת פרשת 'עקב') על הפסוק כי נחם ה' ציון ניחם כל חרבותיה וישם מדברה כעדן. הקשה דהרי 'נחם' הוא לשון עבר, וכן זיישם' שהוא"ו הופכת את המילה ללשון עבר, ואמנם דרך הנביא לומר במקומות רבים עבר במקום עתיד, כדי להמחיש לנו 'כי נכון וברור הדבר להיות', וכאילו כבר היה, עם כל זה כאן קשה קצת לומר זאת, מפני שהפסוק עצמו אמר גם 'ששון ושמחה ימצא בה', בלשון עתיד, ואם כן מדוע פתח בלשון עבר וסיים בלשון עתיד.

לתגובות הערות והארות בכל נושאי הגליון ולקבלת הגליון במייל ניתן לפנות לטל' 0504166339 או במייל K0504166339@gmail.com לשותפות ותרומות ניתן לתרום במכשירי נדרים עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים' ביתר

– לקחה ילד זה
שלא ילדתו,
והניקה אותו.
הרואה את
האשה מניקה
המשך בעמ'
הבא ←

המשך מעמ' ראשון

ילד זר מחלבה, אומר 'במה זכה ילד זה לינק מחלב אשה שאינה אימו'. אבל האמת היא, שכל מה שעושה האם, למען בנה – שלה היא עושה, שכאשר יבריא – תוכל להניקו מחדש. אחרת, ברור שלא היה עולה בדעתה להניק ילד זה. ובלשון הרמב"ן: "זהכל היא עושה מפני כי קיוותה נפשה לעת יחזור הילד שלה לבריאותו, ותוכל להניקו כמקדם, ולא יאבד חלבה. ואולם במות ולדה, אבדה תקוותה, ואזי אדרבה היא עושה כל טצדקי למנוע ולאבד חלבה, כי למה לה הוא עוד!"

וכך ביאר הרמב"ן את הענין הנ"ל שכך הדבר אתנו, אם ח"ו היה בדעתו ית"ש לעזוב אותנו לעולמים, כבר היה מונע את השפע מן הארץ והיה עושה אותה מדבר שממה, ומאשר אנו רואים כי עוד לא פסקה השפע, הנה זאת לנו עד נאמן כי עוד יביא ה' אותנו שמה ויניקנו מברכתה, וז"ש נתת שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו ע"כ.

וכך מפרש ה'סידורו של שבת' גם את הפסוק 'נתת שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו'. מדוע השמחה מקננת בלבי. על כי אני רואה שדגנם ותירושם של אומות העולם היושבים בארץ ישראל, מתרבה והולך, ומכך אני למד שיש לנו להתנחם, שהרי הכל בגללנו ובסיבתנו.

וכך מסביר בעל הקצ"ע גם את פירושו של הפסוק 'כי נחם ה' ציון, וכו', והשימוש בלשון עבר בתחילת הפסוק, ובלשון עתיד בסיומו. ופירוש הדברים כך הוא: 'כי נחם ה' ציון, למרות שהקב"ה עדיין לא נחם את ציון, הרי זה כאילו כבר עתה היא מנוחמת, וכביכול ראינו כבר את הנחמה בעינינו. וכל כך למה משום שזיושם מדברה כעדן, כלומר, הרי מזמן שישאל עזבו את ארצם וגלו ממנה, היתה הארץ ראויה להיות מדבר, אבל הוא עשאה כעדן, וערבתה כגן ה', וזה לנו האות כי 'ששון ושמחה ימצא בה לעתיד לבוא'. וזו גם הסיבה שהשי"ת מעשיר את הנכרים תושבי ירושלים.

עוד נציין שבשו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' תרלט) כתב: 'שאלת ממני, דמקראי משמע דהר הבית והמקדש גבוה מירושלים, והכי אמרינן נמי (חגיגה ב, א), כל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית אביו חייב להעלותו, והכי אמרינן בזבחים (נד, ב) דסבר למבנייה בעין עיטס שהוא המקום הגבוה מכל ארץ ישראל, אלא משום דכתיב (דברים לג, יב) ובין כתפיו שכן נחותי פורתא, מכל הני משמע שהר הבית גבוה מכל ירושלים, ועתה אני רואה שהוא גבוה מהר הבית מכל סביבות הבית חוץ מצד הדרום אשר שם עמק יהושפט, ושם לא היה בנין.

'תשובה. דע כי ב' דברים גרמו, והוא כי בהיות עכו"ם כבשו את הארץ והבית כמה פעמים, ומשנאתם אותו ערו ערו עד היסוד בה, ועוד כדי שלא יהיה גבוה ממקום שלהם, ולפי שהמקום מדרון הגשמים היו שוטפין מדי שנה בשנה את העפר שהיה תיחוח ומוליכין אותו עד שישפיל קרקעית הר הבית, וגם מלכי עכו"ם היו חופרין כדי לגלות יסודות הבית כדי לבנות עליהן חומות הבית, תדע דתנן ביומא (נג, ב) משניטל הארון אבן היה שם מימות הנביאים ושתיה שמה גבוה מקרקע ג' אצבעות ועליה היה נותן פי המחנה של הקטרת, ועתה שאלתי את פי העכו"ם ואמרו לי שגבוה ב' קומות ויותר, וזה ראייה גמורה שנאכל קרקעית הבית. גם ירושלים נחרבה כמה פעמים ומפולת הבית נעשה תל, וברוב הימים נכבש המקום ההוא ונעשה קרקע ובנו עליו בתים וכן הרבה פעמים עד שנעשה גבוה, וכן תמצא עד היום בנינים תחת הבתים, ואפילו אם יחפרו בעומק לא יגיעו לקרקע בתולה, ועד היום מהבתים הסמוכים לפתחי המקדש עולים במדרגות למקדש, וכן היו כל בתי ירושלים נמוכים מן המקדש, ואפילו בבית הכנסת אמרו (שבת יא, א) אסור לבנות בנין גבוה ממנה כל שכן בית המקדש דכתיב (עזרא ט, ט) לרומם את בית אלקינו. עוד משמע, דציון היה בהר דכתיב (מלכים ב' יט, לא) הר ציון, ועתה אנו רואים בתים גבוהים מציון, אלא מה אית לך למימר שגבוה מקום הבנין הבתים, ואמרו לי שנמצא בתים בסוף הבנין קרוב לציון בנוים בסלע צריך לומר שהם מכלל הר ציון, וכן אמרו העכו"ם ששכונת היהודים הוא מכלל ציון.

ובשו"ת חוט השני (סי' לה) ביאר שזה הכוונה במאמר שאומרים בסליחות, 'בראותי כל עיר על תלה בנויה ועיר ה' מושפלת עד שאול תחתיה', דהיינו שאומות העולם בנו עליה מגדלים ועיר ה' הושפלה כמו שכתב הרדב"ז הנ"ל.

ונסיים בדברים שכתב בס' דרושי הצ"ח (דרוש כב): 'כתיב משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל, אמר שומר כו', וכל המפרשים פירשו על הגלות הזה, משא דומה שאנחנו יושבים ודוממים אין פה להשיב באמרם אלינו כל היום איה אלקיכם, ואנחנו שואלים להקב"ה שומר, פירוש שהקב"ה נקרא שומר ישראל, מה מלילה מה יהיה סוף הגלות החשוך כלילה, שומר מה מליל, פי' שמא עדיין לא הגיע הזמן, כי לבא לפומיה לא גלי, ובלעם אמר אראנו ולא עתה וגו', וי דגלותא אתמשיך, ולכן כפל השאלה שומר מה מליל, הלא גלות מצרים ג"כ לא הגיע עדיין הזמן הקצוב ת' שנים, ואפילו הכי ליל שמורים וקושי השיעבוד השלים, והלא אנחנו נתונים בצרה ובשעבוד קשה מאד תחת הישמעאלים וכל יום קללתו מרובה, ועיר אלקים מושפלת עד שאול תחתיה, ומה יהיה בסופנו, אמר שומר כבר אתא בוקר, וכלו כל הקיצין, והעיכוב היה מצדנו שלא שבנו בתשובה, ולכן וגם לילה אם תבעיין וגו'.

תקציר מהלכות עבודת ביהמ"ק שנלמדו בבית מדרשנו

ובאבודרהם), וי"א שמברכין בשעת נתינה אקב"ו לתת מחצית השקל (ר"י בר יקר ח"ב עמוד ע"ג, הובא בשקל הקודש).

שיעור המטבע

מחצית השקל זו מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקדש, ולעולם אינו שוקל פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו שהוא משקלו מאה וששים שעורה. (ר"מ שם ה"ה).

משמיעין על השקלים

באחד באדר משמיעין על השקלים (פי מכריזין שב"ד שולחין בכל ערי ישראל ומכריזין לפי שצריך להביא בר"ח ניסן מתרומה חדשה כדילפי בגמ' מדכתיב זאת עלת חדש בחדשו דרשי חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה וילפי ג"ש חדשי חדשי מדכתיב ראשון הוא לכם לחדשי השנה דקאי אניסן וכיון דבר"ח ניסן צריך להביא מתרומה חדשה צריך להקדים ולהכריז חדש קודם כדקי"ל שואלין בהלכות החג קודם לחג שלשים יום שהרי משה רבנו עמד בפסח ראשון והזהיר על פסח שני ותקנו חכמים לקרות בתורה בשבת שלפני ר"ח אדר פרשת שקלים כדי להזכיר להביא השקלים) כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו, ויהיה עתיד ליתן, בחמשה עשר בו ישבו השולחנים בכל מדינה ומדינה ותובעין בנחת כל מי שיתן להם יקבלו ממנו ומי שלא נתן אין כופין אותו ליתן, בחמשה ועשרים בו ישבו במקדש לגבות, ומכאן ואילך כופין את מי שלא נתן עד שיתן (ומכין אותו עד שתצא נפשו אם אין רוצה ליתן ויורדין לנכסיו וגובין מהן מדין כפיה מיהו אם מת אין נותנין כלל עבורו אבל אם חי ואינו כאן אפשר שגובין מנכסיו ומ"מ אין הקרבן קרב עד שיאמר רוצה אני

דיני נתינת מחצית השקל

מצות עשה ליתן מחצית השקל

מצות עשה מן התורה ליתן כל איש (אך אשה פטורה כדלקמן ה"ז וכן עבדים) מישראל (לאפוקי גויים כדלקמן ה"ז) מחצית השקל בכל שנה ושנה, אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב, ושואל מאחרים או מוכר כסות שעל כתיפו ונותן מחצית השקל כסף שנאמר (שמות ל') העשיר לא ירבה והדל לא ימעט וכו', ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט (ובדיעבד י"א שיצא יד"ח וי"א שלא יצא עיין בשקל הקודש לגר"ק) אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת. (רמב"ם פ"א משקלים ה"א).

טעם ושורש המצוה

משרשי המצוה, שרצה הקדוש ברוך הוא לטובת כל ישראל ולזכותם שיהיה יד כולם שוה בדבר הקרבנות הקרבים לפניו כל השנה בהתמדה, ובענינים אלו הנזכרים, ושיהיו הכל, אחד עני ואחד עשיר, שוים במצוה אחת לפניו להעלות זכרון כולן על ידי המצוה שהם כלולים בה יחד לטובה לפניו. ועליית הזכרון הכל נאמר מצד המקבל, על הדרך שכתבנו למעלה [מצוה צ"ז]. (ספר החינוך מ' קה).

ברכה על נתינת מחצית השקל

אין מברכין על מצוה זו משום שאין נותן כלום משלו שנא' (דה"א כ"ט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך (תשו' הרשב"א סי' י"ח,

באחד באדר משמיעין על השקלים

מחצית השקל שוב אינו פוסק (ויל"ע אם יאמר בתחילה כשנותן דהוי בלא נדר אם מחויב שוב ליתן. עיין שקל הקודש) אלא נותן עליו בכל שנה ושנה עד שיגדיל ויתן על עצמו.

מקום הנחת השקלים

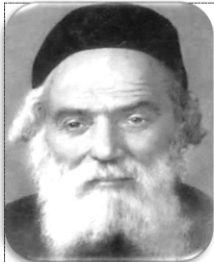
כיצד כונסין השולחנים את השקלים בכל מדינה ומדינה, מניחין לפניהם שתי תיבות שוליי התיבה רחבין מלמטה ופיה צר מלמעלה כמין שופר כדי שישליכו לתוכן ולא יהיה אפשר ליקח מהן בנחת, ולמה עושין שתי תיבות, אחת שמשליכין בה שקלים של שנה זו, והשנייה מניחין בה שקלי שנה שעברה, שגובין ממי שלא שקל בשנה שעברה. (רמב"ם שם פ"ב ה"א)

*****

וכופין אותו שיאמר רוצה אני. מנ"ח מ' קה), וכל מי שלא יתן ממשכנין אותו ולוקחין עבוטו בעל כרחו ואפילו בסותו. (ר"מ שם ה"ט).

מי חייב ליתן מחצית השקל

הכל חייבין ליתן מחצית השקל כהנים (ולא אמרי' כיון שיתנו יש להם חלק בקרבנות צבור וא"כ איך אוכלין לחם הפנים והעומר ושתי הלחם הכתיב כל מנחת כהן כליל תהי' לא תאכל דיש חילוק בין מנחת יחיד למנחת צבור דמנחת צבור כיון שיש לכל ישראל חלק בה אף על גב שיש גם לכהנים חלק בה מ"מ נאכלת וי"א משום שהולכין אחר הרוב והרוב אינם כהנים. עי' רש"י ערכין ד.) לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים, אבל לא נשים ולא עבדים ולא קטנים (ונח' הראשונים מאיזה גיל מתחייב הקטן ליתן י"א מבן י"ג שנה וי"א מבן עשרים שנה. עיין בשקל הקודש), ואם נתנו מקבלין מהם, אבל הגוים שנתנו מחצית השקל אין מקבלין מהם, קטן שהתחיל אביו ליתן עליו <<<

זכר למחצית השקל כהוראת הח"ח

ע"פ פסק הח"ח זכר למחצית השקל יש ליתן ל'בית מדרש גבוה לכהנים' המכין את הכהנים לעבודת ביהמ"ק

וכפי שכתב בהשמטה לביאור הלכה סי' תרצד (הובא בס' 'כל כתבי הח"ח', מכתבים ומאמרים) וז"ל: 'מן הראוי שכל אחד מישראל יתן מחצית השקל ממש בכל שנה כמו בזמן המקדש, ולזה יהי' קופה מיוחדת, ומזה יושיבו בכמה מקומות חבורות ת"ח שיהיו עוסקים בעניני עבודה, ויחשב לפני הקב"ה כאילו הקריבום, ויהי' זכות לכלל ישראל עי' זו'.

דרכי התרוטה: * התקשרו למס' 0504166339 והעבירו תרומתכם
2 ניתן לתרום דרך מכשירי נדרים עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים'
ביתר | וכן במכשירי קהילות בקטגוריית תורת הקרבנות עבור
הנ"ל. 3 בקופות המוצבות בבתי הכנסת המרכזיים.

הודעה חשובה ודחופה

לאחר שזיכנו ה' להקים את הכולל הייחודי 'בית מדרש גבוה לכהנים' - והוא כולל ערב וכולל יום שישי לכהנים להכנים לעבודת בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו כרצון אדיר חפצו של מרן הח"ח זיע"א, כעת שאיפתנו להקים 'כולל יום שלם' לכהנים, כל מי שיוכל לסייע בדבר גדול ונשגב זה למען בית ה' אלוקינו הן בעצה והן בממון שכרו רב למאוד - פנו כעת למס' הטל: 0504166339 או במייל:

k0504166339@gmail.com